

Dos 'poyants' de casa reial

Aquests dos tamborets, que pertanyen al Museo Nacional de Artes Decorativas (Madrid), són el resum de tota una cultura del moble, que es va desenvolupar durant l'Edat Moderna. Evidencien els seus orígens mítics en el passat romà, fan recapitulació de la seva capacitat d'expressió com a metàfora de l'ordre social, el qual ajuden a expressar-se visualment, i sintetitzen un procés evolutiu –formal i decoratiu– que va culminar en la França de Lluís XIV, de la cort de la qual procedeixen. A més, van ser protagonistes del canvi que transformaria el mobiliari de la cort espanyola d'època borbònica.

Text: Sofia Rodríguez Bernis, Museo Nacional de Artes Decorativas

El *poyant* era un tamboret de tisora, plegable, que es feia servir a la cort francesa del rei Sol per moblar les sales de recepció oficial, on només uns pocs tenien dret a seient, especialment les dames de molt alta nissaga. Es fabricaven en sèries llargues, de fins a dues dotzenes, i se situaven al costat de la paret, a trams regulars, de manera que puntegessin rítmicament l'espai, acompanyant el tron.

Cap altre seient, ni cadires ni butaques, estava present en els àmbits protocol·laris, per tal d'assenyalar, així, la distància insalvable entre el monarca i els seus súbdits. Però, encara que les banquetes se situessin en el grau més baix de l'escala jeràrquica dels mobles de seient, la seva forma els confereix una dignitat peculiar, ja que evoca el seient d'honor romà, la sella curulis dels magistrats, i, potser, també el seu més notori i primerenc eco francès, l'anomenada cadira de Dagoberto, tron d'origen merovingi o carolingi que va continuar en ús durant una part de l'Edat Mitjana. Els tamborets de tisora, anomenats faldistoris, van estar associats al poder durant l'època medieval i van perviure en les cadires de malucs de l'Edat Moderna, per caure en desús amb posterioritat; a final del segle XVII ja eren una relíquia culterana reservada a la cort.

A causa del seu ús àulic, eren peces molt riques, fetes, com en aquest cas, amb fusta de noguera silvestre, daurada i pintada per especialistes de diversos oficis. El *menuisier*, és a dir, l'acoblador, creava l'estructura lígnia, sobre la qual un escultor tallava els adornaments. Passava, a continu-

Tela de reforç, base de la tapisseria.

ació, a les mans del *répasseur*, que estenia sobre la superfície una capa de guix en què llaurava els detalls menuts que perfilaven la labor de talla prèvia. Per fi, el daurador daurava la peça a l'aigua, conferint-li l'aspecte definitiu. Els millors mobles d'acoblador de la cort de Lluís XIV ostentaven aquesta decoració, costosa i prolixa, que va ser imitada en altres capitals europees.

Felip V, que va passar la seva infantesa i la primera joventut envoltat pel fast promogut pel seu avi, va trobar, quan va arribar a Madrid, un alcàsser decorat a l'estil dels últims Àustries, que als seus ulls devia resultar molt antiquat. Les transformacions que va emprendre en els seus palaus van ser tímides i es van dur a terme a poc a poc. Per això, devia ser un veritable alleugeriment rebre l'herència del seu pare, el gran delfí de França, fill de Lluís XIV, encara que molts dels objectes que la componien no estiguessin a l'última moda, sinó que més aviat eren de l'estil que va imperar abans de 1700, és a dir, del més vinculat a la tradició barroca d'arrels italianes. Juan José Junquera va ser el primer que va relacionar aquests dos tamborets amb els mobles rebuts pel primer Borbó espanyol.

Precisament, la decoració dels *poyants* pertany a aquest primer estil Lluís XIV, que va heretar la tradició classicista de l'Edat Moderna europea, de la qual es va servir per crear un llenguatge ornamental sumptuós, molt apropiat per expressar la seva particular concepció de la grandesa. Els quatre muntants estan formats per estípits de capitell amb forma de xató, entretallats amb acants àmpliament desenvolupats i entrelaçats geomètrics mixtilinis, combinació característica

de l'art oficial dels anys 80 i 90, igual que els caps de lleó del nus i de les sabates de suport. Aquest repertori entronca amb el llenguatge àulic encunyat sota la fèrula de Le Brun a partir dels anys seixanta, inspirat en el gran barroc de l'aristocràcia romana, i especialment amb els desenvolupaments decoratius de l'obra final de l'ornamentista Jean Le Pautre –Ornements pour les maisons, 1682–, que va ser qui va saber donar forma més bé a la sòlida grandiloqüència de la nova potència europea. Però la font més pròxima als nostres *poyants* és un curiós conjunt de dibuixos que recull les decoracions de diversos apartaments de la reialesa, possiblement datats entre final de la dècada de 1680 i 1701, fets per o per als arquitectes que visitaven Versalles i es volien emportar referències del que havien vist (Biblioteca de la Conservació del Castell de Versalles). Són cridaneres les similituds amb els mobles de les habitacions del delfí a Versalles (1684), amb els del Gran Trianó (1686-87) i, sobretot, amb els de les habitacions del duc de Chartres a Saint Cloud (final del segle XVII).

La tapisseria, que devia ser de vellut o de seda llaurada o brodada, és moderna, però conserva la tela de reforç que li servia de base, un tafetà de lligament de gasa bast que ostenta una inscripció a tinta: "8 Pas G E M L D Blan en broderie et animaux et soye 1707". Possiblement en aquesta data se'n devia canviar la tapisseria, ja que l'estil dels mobles, que devia resultar una mica periclitat, s'anava substituint pels gràcils arabescs de Jean Bérain, en els quals es fonamentaria el gust de la segona part del regnat de Lluís XIV. ■

Poyant, cap a 1685-1700, França (Museo Nacional de Artes Decorativas).

